

Uwaga: Podczas diagnozy dziecka 5-letniego, badający może powtórzyć raz każde polecenie, aby zachęcić dziecko do działania.

A. Rozumienie mowy

Próba A1 Zadanie	Dziecko potrafi pokazać na ilustracji <i>Na biwaku</i> wymienione w 2 zdaniach elementy przedstawiające rzeczowniki, po usłyszeniu polecenia: <i>Pokaż trzy zwierzęta, które mają cztery nogi. Pokaż najpierw Adasia, potem tatę Adasia, a następnie tatę jego taty.</i>
Materiały	Ilustracja <i>Na biwaku</i> z książeczki.
Wykonanie	Badający kładzie przed dzieckiem książeczkę otwartą na stronie z ilustracją <i>Na biwaku</i> i zwraca się do niego: Przyjrzyj się obrazkowi i pokaż na nim trzy zwierzęta, które mają cztery nogi. Badający czeka, aż dziecko pokaże wymienione elementy. A teraz pokaż: najpierw Adasia, potem tatę Adasia, a następnie tatę jego taty.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo pokaże rzeczowniki wymienione w 2 zdaniach, w kolejności wypowiedzianej przez badającego. Badający może raz powtórzyć każde polecenie.
Próba A2 Zadanie	Dziecko potrafi pokazać na ilustracji <i>Na biwaku</i> wymienione w 2 zdaniach elementy przedstawiające czasowniki, po usłyszeniu polecenia: <i>Pokaż najpierw, co pęłza, a potem wszystko, co umie latać. Pokaż najpierw wszystkich, którzy machają, a potem, kto rzuca.</i>
Materiały	Ilustracja <i>Na biwaku</i> z książeczki.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Proszę, pokaż najpierw, co pęłza, a potem wszystko, co umie latać. Badający czeka, aż dziecko pokaże wymienione elementy. Teraz pokaż najpierw wszystkich, którzy machają, a potem, kto rzuca.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo pokaże elementy przedstawiające czasowniki wymienione w 2 zdaniach, w kolejności wypowiedzianej przez badającego: – dżdżownicę oraz muchę, bociana, dzięcioła, motyla, jaskółkę (co najmniej 4), – dziadka, dziewczynkę oraz chłopca. W obu zadaniach dziecko powinno wskazywać elementy na obrazku w takiej kolejności, o jaką prosił badający. Badający może raz powtórzyć każde polecenie.
Próba A3 Zadanie	Dziecko potrafi pokazać na ilustracji <i>Na biwaku</i> wymienione w 2 zdaniach elementy, przedstawiające przymiotniki i przysłówki, po usłyszeniu polecenia: <i>Pokaż najpierw, co jest niebieskie i kwadratowe, a potem, co jest świeże i chrupiące. Pokaż, które zwierzę jest nisko i blisko, a potem, które jest daleko i wysoko.</i>
Materiały	Ilustracja <i>Na biwaku</i> z książeczki.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Teraz pokaż to, co jest niebieskie i kwadratowe, a potem, co jest świeże i chrupiące. Badający czeka, aż dziecko pokaże wymienione elementy. A teraz pokaż, które zwierzę jest nisko i blisko, a potem, które jest daleko i wysoko.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo pokaże przymiotniki i przysłówki wskazane w 2 zdaniach, w kolejności wypowiedzianej przez badającego. Badający może raz powtórzyć każde polecenie.
Uwaga	Zaliczamy odpowiedź, jeżeli dziecko wskaże jako świeże i chrupiące: chleb lub pączki (lub oba). Zaliczamy odpowiedź, jeżeli dziecko wskaże zwierzę, które jest nisko i blisko: psa lub muchę lub dżdżownicę (lub wszystkie 3) oraz jeżeli wskaże zwierzę, które jest daleko i wysoko: dzięcioła lub ptaka (lub oba).
Próba A4 Zadanie	Dziecko wykonuje 2 złożone polecenia z wykorzystaniem pomocy: <i>Na lewą rękę załóż zegarek, a potem załóż okulary. A teraz nie zdejmuj okularów, ale zdejmij zegarek.</i>
Materiały	Okulary, imitacja zegarka, tyżeczka, bransoletka z zestawu pomocy.
Wykonanie	Badający układa na stole pomoce i zwraca się do dziecka: Na lewą rękę załóż zegarek, a potem załóż okulary. Badający czeka na wykonanie polecenia przez dziecko. A teraz nie zdejmuj okularów, ale zdejmij zegarek.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wykona poprawnie 2 zadania w kolejności podanej przez badającego.
Uwaga	Jeżeli dziecko nosi okulary korekcyjne można poprosić aby dziecko założyło okulary osobie badającej i zmienić polecenie na: Na lewą rękę załóż zegarek, a potem załóż mi okulary.
Próba A5 Zadanie	Dziecko dostrzega nielogiczność w 2 wypowiedziach: <i>Weterynarz leczy ludzi. Słonie żyją na biegunie.</i> Potrafi podać prawidłowe odpowiedzi.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Postępuj, czy to zdanie jest prawdziwe: Weterynarz leczy ludzi. Jeżeli dziecko dostrzeże błąd i odpowie, że nie, dopytujemy dziecko: Nie? Masz rację. Weterynarz nie leczy ludzi, tylko... Badający czeka na odpowiedź dziecka, a następnie zadaje pytanie: Czy słonie żyją na biegunie? Nie? Masz rację. Słonie żyją...
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko dostrzeże błędy w 2 zdaniach i potrafi podać prawidłowe odpowiedzi. Dziecko nie musi odpowiadać zdaniem. Odpowiedź może składać się z jednego słowa, np. „zwierzęta” lub „w Afryce”, „w zoo”, ale musi być poprawna.
Próba A6 Zadanie	Dziecko potrafi dobrać obrazki do pary oraz ułożyć historyjkę obrazkową złożoną z 5 elementów.
Materiały	Obrazki dla dzieci 5-letnich, historyjka obrazkowa – 5 części (dzieci budzą się rano, dzieci są w przedszkolu, dzieci wychodzą z rodzicami z przedszkola, dzieci bawią się na śniegu, dzieci śpią)
Wykonanie	Badający rozkłada na stole obrazki i zwraca się do dziecka: Ułóż obrazki parami tak, aby do siebie pasowały. Następnie badający rozkłada przed dzieckiem 5-elementową historyjkę obrazkową i zwraca się do dziecka: Przyjrzyj się obrazkom i ułóż je tak, by pokazać, co robiły dzieci od rana do wieczora. Ułóż obrazki jeden za drugim (w pociąg).
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo wykona 2 zadania. Podczas dobierania obrazków parami nie należy podawać dziecku reguły kategoryzacji.

Poziom rozwoju

Poziom wysoki (W): 6

Poziom prawidłowy (P): 5-4

Poziom niski (N): 3-0

i-KOLD-A/5 r.ż.	INSTRUKCJA – przebieg badania	
B. Nadawanie mowy		
Próba B1 Zadanie	Dziecko potrafi wymienić od 4 do 5 pojazdów.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Pomyśl przez chwilę i wymień, jakie znasz pojazdy. Po chwili, gdy dziecko nie mówi, zachęcamy do wypowiedzi, pytając powtórnie: Jakie jeszcze znasz pojazdy / co jeszcze? Badający może dwukrotnie poprosić o wymienienie przez dziecko pojazdów.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wymieni co najmniej 4 pojazdy. Próbę można przerwać, jeżeli dziecko zbyt długo zastanawia się nad kolejną odpowiedzią lub jeżeli samo stwierdzi, że nie zna więcej nazw.	
Uwaga	Podczas wymieniania pojazdów zaliczamy: sanki, narty, łyżwy, wrotki, bryczkę. Zaliczamy pojazdy powietrzne: samolot, raketę, helikopter oraz pojazdy wodne: łódź, łódź podwodną itd. Nie zaliczamy marek samochodów. Jako jeden pojazd zaliczamy synonimy: auto i samochód, motor i motocykl, tir i ciężarówka, spychacz i buldożer. Nie zaliczamy słów z innych kategorii, np. koń.	
Próba B2 Zadanie	Dziecko potrafi wymienić co najmniej 3 czynności wykonywane w przedszkolu.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Teraz powiedz mi, co robi się w przedszkolu? Po chwili, gdy dziecko nie mówi, zachęcamy do wypowiedzi, pytając powtórnie: Co jeszcze robi się w przedszkolu / co jeszcze? Badający może dwukrotnie poprosić o wymienienie przez dziecko czynności.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wymieni, co najmniej 3 czynności wykonywane w przedszkolu. Próbę można przerwać, jeżeli dziecko zbyt długo zastanawia się nad kolejną odpowiedzią lub jeżeli samo stwierdzi, że nie zna więcej czynności.	
Uwaga	Jeżeli dziecko zaczyna wymieniać czynności wykonywane poza budynkiem (np. bawimy się w piaskownicy, huśtamy się na placu zabaw), naprowadzamy dziecko na czynności wykonywane w budynku przedszkola, aby dziecko powiedziało np. śpiewamy, rysujemy, oglądamy książeczki itd. Dopuszczalne są różne formy czasownika użyte przez dziecko, np.: 1 os. l. poj., 3 os. l. mn. lub bezokolicznik.	
Próba B3 Zadanie	Dziecko potrafi wymienić co najmniej 2 cechy klocków.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Powiedz mi, jakie są twoje klocki? Opisz je. Po chwili, gdy dziecko nie mówi, zachęcamy do wypowiedzi, pytając powtórnie: Pomyśl, jak wyglądają twoje klocki, opisz mi je/jak jeszcze? Badający może dwukrotnie poprosić o wymienienie przez dziecko cech klocków. Jeżeli dziecko jako cechy wymienia poszczególne kolory, badający zwraca się do dziecka: Jakie jeszcze, oprócz kolorowych, mogą być twoje klocki?	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wymieni, co najmniej 2 cechy klocków. Próbę można przerwać, jeżeli dziecko zbyt długo zastanawia się nad odpowiedzią lub jeżeli samo stwierdzi, że nie zna więcej cech.	
Uwaga	Jeżeli dziecko jako cechy wymienia poszczególne kolory, badający zalicza kolory jako jedną cechę. Nie zaliczamy poszczególnych marek klocków (np. Lego, Duplo).	
Próba B4 Zadanie	Dziecko potrafi wyjaśnić znaczenie 2 słów: biżuteria i komputer.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Czy wiesz do czego służy biżuteria? A jak wygląda biżuteria? Podobne pytania zadajemy w odniesieniu do słowa <i>komputer</i> .	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie wyjaśni znaczenie 2 słów .	

Próba B5 Zadanie	Dziecko ma opanowany system gramatyczny i potrafi dokończyć zdania, używając właściwej formy wyrażen: <i>duża szafa</i> i <i>mały miś</i> , we wszystkich przypadkach.	
Materiały	Ilustracja W pokoju z książeczki.	
Wykonanie	Badający otwiera książeczkę na stronie z ilustracją W pokoju , wskazuje za każdym razem na szafę, zwracając się do dziecka: Popatrz na obrazek i dokończ zdanie słowami – duża szafa i mały miś: M. W pokoju dzieci są... duża szafa i mały miś. (Badający pokazuje na obrazku szafę, dziecko powinno nazwać obrazek, używając wyrażen w odpowiednim przypadku. Jeżeli dziecko wypowie tylko słowo <i>szafa</i> , badający poprawia – <i>duża szafa</i> . Dziecko powinno powtórzyć całe wyrażenie. Podobnie postępuje w przypadku wyrażenia <i>mały miś</i>). D. Żyrafa chyba chciałaby wejść do tej... dużej szafy, ale najpierw musi się spytać o to... małego misia. C. Żyrafa przygląda się... dużej szafie i małemu misiovi. Msc. I myśli „Na pewno zmieściłabym się w tej... dużej szafie”. N. A może mogłabym schować się za tą... dużą szafą? A może za... małym misiem? B. Żyrafa cały czas patrzy na... dużą szafę i małego misia.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko odmieni prawidłowo wyrażenie <i>duża szafa</i> i <i>mały miś</i> przez wszystkie przypadki.	
Próba B6 Zadanie	Dziecko potrafi poprawnie logicznie i gramatycznie opowiedzieć ilustrację W zimie , wypowiadając 2-3 zdania pojedyncze rozwinięte lub złożone.	
Materiały	Ilustracja W zimie z książeczki.	
Wykonanie	Badający kładzie przed dzieckiem książeczkę otwartą na stronie z ilustracją W zimie i zwraca się do dziecka: Przyjrzyj się dokładnie obrazkowi i opowiedz mi, co się na nim dzieje? Po chwili, gdy dziecko nie mówi albo mówi mało, zachęcamy do wypowiedzi, pytając powtórnie: Czy możesz mi powiedzieć, co (jeszcze) dzieje się na tym obrazku?	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko podczas opowiadania wypowie co najmniej 2 zdania pojedyncze rozwinięte i złożone . Dla ułatwienia liczenia słów i zdań, badający zaznacza w karcie odpowiedzi pionowymi kreskami każde pojedyncze słowo i zdanie wypowiedziane przez dziecko.	
Uwaga	Zaliczamy tylko te wypowiedzi dziecka, które bezpośrednio dotyczą ilustracji. Podczas opowiadania dziecko może wypowiadać pojedyncze słowa oraz liczne zdania pojedyncze, np. <i>(tu) jest domek</i> lub <i>leci dym</i> , których podczas oceny nie bierzemy pod uwagę. Ocenie zostają poddane tylko zdania rozwinięte i złożone, np. <i>w domku jest pies</i> lub <i>pies ma budę, ale nie jest w niej dlatego, że jest zimno</i> . Podczas liczenia wypowiedzi dziecka nie zaliczamy: – wypowiedzi takich samych (powtórzonych), np. <i>(tu) jest kościół</i> / <i>(tu) robią bałwana</i> / <i>(tu) jedzie na sankach</i> / <i>(a tu) jest kościół</i> / <i>(tu) jest dzwonek</i> / <i>(tu) jeździ na sankach</i> , – zaimków wskazujących – tu, tam, tamten, np. <i>(tu) pada śnieg</i> , <i>(tam) jeździ na sankach</i> , – spójników <i>i</i> oraz <i>a</i> , których w większości zdań nie traktujemy jako łączniki pomiędzy zdaniami współrzędnie złożonymi, a jako przerwy w wypowiedzeniach (kropki), np. <i>(i) chłopczyk jeździ na sankach</i> , <i>(i) piesek siedzi w domku</i> , <i>(i) dzwony biją</i> , – wypowiedzi niezwiązanych z ilustracją (np. <i>ja też kiedyś zrobiłem z tą bałwana</i> lub <i>a dzieci zawsze mogą lepić bałwana i mogą iść na sanki i z górki zjeżdżać</i>).	
Poziom rozwoju		
Poziom wysoki (W): 6	Poziom prawidłowy (P): 5-4	Poziom niski (N): 3-0

C. Reakcje słuchowe

Próba C1 Zadanie	Dziecko potrafi samodzielnie wymienić od 16 do 26 słów rymujących się.	
Materiały	Rymowanki z próby E1.	
Wykonanie	Próba jest wykonywana podczas badania artykulacji – E1. Badający podczas odczytywania rymowanek zaznacza na karcie diagnozy znakiem „+” każde samodzielnie wypowiedziane przez dziecko słowo.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wypowie samodzielnie co najmniej 16 słów rymujących się. Jeżeli dziecko za pierwszym razem nie ułoży samodzielnie rymu, badający może raz powtórzyć zdanie z rymowanki.	
Próba C2 Zadanie	Dziecko ma dobrze ukształtowaną pamięć słuchową i potrafi powtórzyć ciąg 5 słów: pajac, lala, miś, lew, kot a także ciąg 5 rosnących cyfr: 1, 3, 5, 8, 9.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Teraz postaraj się zapamiętać i powtórzyć słowa: pajac, lala, miś, lew, kot. Badający czeka na odpowiedź dziecka, a następnie przechodzi do kolejnego zadania: A teraz nauczymy się numeru telefonu. Zapamiętaj i powtórz cyfry: 1, 3, 5, 8, 9. Badający może raz powtórzyć każde zadanie.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo wykona 2 zadania , czyli powtórzy słowa i cyfry w wypowiedzianej przez badającego kolejności.	
Próba C3 Zadanie	Dziecko potrafi wyodrębnić głoski w nagłosie co najmniej 2 spośród słów: osa, ananas, domek.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Posłuchaj, jaką głoskę słyszysz na początku słowa osa? Badający czeka na odpowiedź dziecka, a następnie zadaje kolejne pytanie: Jaką głoskę słyszysz na początku słowa ananas? A słowa domek?	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo wymieni głoski w nagłosie co najmniej 2 słów.	
Próba C4 Zadanie	Dziecko ma dobrze ukształtowaną pamięć słuchową w zakresie krótkich tekstów i potrafi powtórzyć prostą rymowankę: <i>Czy to jesień, zima, wiosna, moja buzia jest radosna.</i>	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Posłuchaj teraz rymowanki i postaraj się ją zapamiętać: Czy to jesień, zima, wiosna, moja buzia jest radosna. Badający czeka na powtórzenie rymowanki przez dziecko. Jeżeli nie jest ono w stanie powtórzyć tekstu, proponuje: To w takim razie powiemy rymowankę razem. Po drugiej powtórzonej wspólnie próbie dziecko powinno powtórzyć rymowankę samodzielnie.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko po pierwszej lub drugiej próbie zapamięta i powtórzy samodzielnie rymowankę.	
Próba C5 Zadanie	Dziecko potrafi dokonać syntezy sylabowej 2 słów: ko-ra-le, ja-go-dy oraz analizy sylabowej 2 słów: maliny, papuga.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Czy wiesz, jakie słowo powstanie z sylab ko-ra-le? Badający wyklaskuje sylaby i czeka na odpowiedź dziecka. A z sylab ja-go-dy? Badający wyklaskuje sylaby i czeka na odpowiedź dziecka. Czy ty potrafisz wyklaskać słowo maliny? A słowo papuga?	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie dokona syntezy 2 słów i analizy 2 słów.	
Próba C6 Obserwacja	Dziecko ma prawidłowo funkcjonujący słuch fizyczny.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Obserwujemy dziecko podczas całego badania. Jeżeli dziecko zbyt często prosi o powtórzenie pytania, ma niewyraźną wymowę lub nie rozumie większości poleceń, można przeprowadzić orientacyjne badanie słuchu z odległości ok. 5 metrów. Podczas badania dziecko lub rodzic/opiekun zasłania ucho niebadane. Badający zwraca się do dziecka: Stań do mnie tyłem, zasłoń (prawe/lewe) ucho i wskaż te części ciała, o które poproszę. Badanie ucha prawego (dziecko zasłania ucho lewe): Pokaż, gdzie masz: nos, ucho, nogę, włosy, nos, brzuch. Badanie ucha lewego (dziecko zasłania ucho prawe): Pokaż, gdzie masz: nogę, brzuch, głowę, nogę, nos, oko.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko podczas badania nie wykazuje niepokojących objawów świadczących o zaburzeniach słuchu oraz jeżeli w orientacyjnym badaniu słuchu wskaże 5 lub 6 usłyszanych części ciała.	
Poziom rozwoju		
Poziom wysoki (W): 6	Poziom prawidłowy (P): 5-4	Poziom niski (N): 3-0

D. Narządy mowy

Próba D1 Obserwacja Wywiad	Dziecko w ciągu dnia i podczas snu oddycha przez nos. W spoczynku oddech dziecka jest spokojny i regularny. W trakcie mówienia faza wydechu jest wydłużona (dziecko mówi na wydechu). Wymowa jest płynna, utrzymane jest odpowiednie tempo mowy. Wymowa nie nosi cech mowy nosowej.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. Obserwację należy uzupełnić wywiadem z opiekunem dziecka na temat oddychania podczas snu i w warunkach poza gabinetem. Jeżeli wymowa dziecka jest niepłynna, należy przeprowadzić dokładną diagnozę niepłynności mówienia. Jeżeli dziecko mówi na wdechu (faza wydechu jest krótka), należy przeprowadzić próbę polegającą na wypowiedzianiu przez dziecko głoski [s] przez około 15 sekund. Jeżeli dziecko oddycha przez usta, należy przeprowadzić szczegółową diagnozę problemu. <u>Zaburzenia, które mogą powodować nieprawidłowe oddychanie u dziecka:</u> infekcje dolnych i górnych dróg oddechowych, nieżyty nosa, zapalenie zatok, zapalenie błony śluzowej nosa, polip nosa, przewlekłe choroby migdałków podniebiennych i migdałka gardłowego, obniżone napięcie mięśnia okrężnego ust, obniżone napięcie stawów skroniowo-żuchwowych.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający podczas obserwacji i wywiadu stwierdzi u dziecka prawidłowe reakcje oddechowe.
Próba D2 Obserwacja Wywiad	Głos dziecka jest jednolity i o miękkim nastawieniu. Barwa głosu jest naturalna. Utrzymana jest odpowiednia intonacja.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie sprawności fonacyjnej dziecka (głos piskliwy, chrypka), obserwację należy uzupełnić wywiadem z opiekunem dziecka: od jak dawna występuje dany objaw, jak często, w jakich sytuacjach się pojawia itd.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający podczas obserwacji i wywiadu stwierdzi u dziecka prawidłową fonację.
Próba D3 Obserwacja	Budowa narządów artykulacyjnych dziecka (warg, języka, podniebienia twardego i miękkiego) jest prawidłowa.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający sprawdza budowę narządów mowy dziecka. Nieprawidłowości, które można zaobserwować u dziecka: – <u>zaburzenia budowy warg:</u> rozszczepy warg (obustronny, pośrodkowy, jednostronny), przerost wargi, wargi małe, inne nieokreślone wady warg; – <u>zaburzenia budowy języka:</u> skrócenie wędzidełka języka, język olbrzymi, język rozszczepiony, niedorozwój języka, język mały, inne nieokreślone wady języka; – <u>zaburzenia budowy podniebienia:</u> rozszczep podniebienia twardego, rozszczep podniebienia miękkiego, rozszczep podniebienia twardego i miękkiego, rozszczep podniebienia wraz z rozszczepem wargi, podniebienie wysoko wysklepione; – <u>zaburzenia budowy języczka podniebiennego:</u> rozszczep języczka podniebiennego, brak języczka podniebiennego.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający podczas badania stwierdzi u dziecka prawidłową budowę narządów mowy.
Próba D4 Obserwacja	Zgryz dziecka jest prawidłowy. Kolejność wyrzynania się zębów jest zgodna z wiekiem rozwojowym dziecka.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający sprawdza budowę zgryzu i kolejność wyrzynania się zębów u dziecka. <u>Zęby:</u> dziecko ma wszystkie zęby mleczne. <u>Zaburzenia budowy i liczby zębów:</u> próchnica zębów, brak zębów, zęby nadliczbowe, nieprawidłowa wielkość i kształt zębów, inne nieprawidłowości zębów, zaburzenia pozycji zębów (stłoczenie, diastema, przemieszczenie, inne). <u>Zaburzenia budowy dziąseł:</u> znaczne nieprawidłowości wymiaru szczęk, nieprawidłowy stosunek łuków zębowych, zgryz krzyżowy (przedni lub tylny), nadzgryz, przodozgryz, zaburzenie symetrii łuków zębowych, zgryz otwarty (przedni lub tylny), zgryz nadmierny (głęboki, pionowy, poziomy), inne wady zgryzu.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający podczas badania stwierdzi u dziecka prawidłowy zgryz oraz prawidłową kolejność wyrzynania się zębów.

Próba D5 Obserwacja	Dziecko ma prawidłowo ukształtowane funkcje żucia i połykania.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. Jeżeli u dziecka występuje przetrwały, niemowlęcy sposób połykania, polegający na połykaniu śliny przy rozwartych szczękach z językiem wsuniętym pomiędzy siekacze, należy przeprowadzić szczegółową diagnozę połykania. W tym celu należy wykorzystać zarówno produkty półpłynne (jogurt przyniesiony na diagnozę) i produkty stałe (chrupki kukurydziane przyniesione na diagnozę). Dziecko je twarde pokarmy: jabłka, marchewki, skórki chleba; odgryza kęsy i żuje pokarmy.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający podczas badania stwierdzi u dziecka prawidłowo ukształtowane funkcje żucia i połykania.	
Próba D6 Obserwacja Wywiad	Nie występują nieprawidłowe nawyki u dziecka, tj. nagryzanie palca, języka, warg; ssanie kciuka, obgryzanie paznokci, ołówka, guzików lub innych przedmiotów; zgrzytanie zębami itd.	
Materiały	Brak.	
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania, czy nie występuje u niego: nagryzanie policzka i wargi, nagryzanie palca, języka lub innych przedmiotów (np. przytulanki); zgrzytanie zębami. Obserwację należy uzupełnić wywiadem przeprowadzonym z opiekunami dziecka, czy w domu zdarza się: nagryzanie palca podczas zasypiania, gryzienie kołdry, guzików itd.	
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający nie stwierdzi podczas obserwacji i wywiadu nieprawidłowości u dziecka.	
Poziom rozwoju		
Poziom prawidłowy (P): 6		Poziom niski (N): 5-0

E. Articulacja, narządy artykulacyjne, uwaga

Próba E1
Zadanie

Dziecko potrafi poprawnie wymówić spółgłoski we wszystkich rymujących się słowach.

Materiały

Ilustracje **W pokoju**, **Na biwaku**, **W zimie** z książeczki.Zadanie próbne

Badający zwraca się do dziecka: **Posłuchaj teraz wiersza i doberz rymujące się słowa. Na przykład w rymowance „Na ścianie wisi półka** (badający pokazuje półkę na obrazku), **a na niej leży...”** (badający pokazuje butkę i czeka, aż dziecko wypowie słowo). Jeżeli dziecko nie zrozumie zadania, należy powtórzyć z nim rymowankę.

Zadanie właściwe

Badający mówi do dziecka: **Teraz przeczytam wiersz, a ty patrz uważnie na obrazek i dokończ zdanie.**

Ilustracja **W pokoju**

Codziennie kundel Motel wskakuje na swój **fotel**. (badający wskazuje na obrazku psa, a dziecko powinno samodzielnie dobrać rym do słowa Motel - fotel)

Pies zerka na pajaca, za którym leży (zielona) **taca**. (badający wskazuje na obrazku pajaca, a dziecko powinno samodzielnie dobrać rym do słowa pajaca - taca)

W pokoju jest żyrafa, co większa jest niż **szafa**.

W pokoju jest też pałac, w nim mieszka smutny **pajac**.

Z gitary cioci Leny, nikt nie zdjął jeszcze **ceny**.

Miś ma na pyszczku szew, przy misiu siedzi **lew**.

Mamusia lubi szyć, więc z szafy zwisa **nić**.

Na półkach książek ciężar, nad nimi wisi **zegar**.

Przy oknie stara rzecz, przepiękny ciężki **miecz**.

Jest też kolejki część, w wagonie siedzi **gęś**.

Ilustracja **Na biwaku**

Gdy jest słoneczny dzień, przed słońcem chroni **cień**.

A na jeziorze, na wodzie, kołyszą się dwie **łodzie**.

Jak miło wkoło nas, gdy szumi gęsty **las**.

Przy lesie stoi sklep, gdzie tatuś kupił **chleb**.

Rodzice obiad zjedzą, przy stole razem **siedzą**.

Tatuś mamie pomoże – na stole ma ostre **noże**.

Przy nożach jest pyszny krem i z czarnej porzeczeki **dżem**.

Gdy dzieci dość będą mieć gier, mogą zjeść ciastko lub (żółty) **ser**.

Pieskowi sierść się puszy! Czujnie nadstawia **uszy**!

W oddali ryczy byk, a pies wystawił (z pyska) **język**.

Dźwięk jakiś ciszę przeciął, na drzewie stuka **dzięcioł**.

Niedaleko coś hałasuje też – to mały kolczasty **jeż**.

Czy słyhać tu też kraba? Nie! To kumka przecież **żaba**.

A kto się w ciszę wslucha, usłyszy, jak brzęczy **mucha**.

Tatuś spogląda wokół, zmarszczył brwi i **czoło**.

I szepnął do ucha żonie: „Tam pasą się dwa **konie**”.

„Zrobię im zdjęcie!” – rzekł brat. I pobiegł po **aparat**!

A kto po drodze kroczy? Ma duże czarne **oczy**.

Co za radość, nie czas na dąsy, widać już długie i siwe wąsy.

To dziadek idzie tak prędko! Już macha do dzieci **ręką**!

Ma w koszu napoje i ptysie, i niesie pod pachą (dwa) **misie**.

Ilustracja **W zimie**

Po lecie już śladu nie ma, a przyszła biała **zima**.

Na dworze jest zimno, że strach, biały na domu jest **dach**.

Psa w domu ogarnia nuda, pod śniegiem jest jego **buda**.

Wykonanie

	<p>Bałwan ma <u>oczy jak węgliki</u> i czarne jak noc guziki.</p> <p>O! słyhać: bim! bam! bom! To dzwoni ogromny dzwon.</p> <p>Uwaga: Staramy się prowokować dziecko do samodzielnego wyszukiwania i nazywania rymujących się obrazków, dlatego w tekście podkreślono wyrazy, które może pokazać badający, a które mogą sugerować dziecku brakujący rym, np. Motel-fotel, pajaca-taca, Leny-ceny itd.</p>
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wypowiada wszystkie głoski prawidłowo.
Próba E2 Obserwacja	Dziecko poprawnie wymawia wszystkie samogłoski ustne: [a], [o], [e], [u], [y], [i] oraz samogłoski nosowe [o], [e].
Materiały	Brak.
Obserwacja	Obserwujemy dziecko podczas całego badania. Jeżeli w obszarze <i>B. Nadawanie mowy</i> badający zwróci uwagę na nieprawidłową wymowę samogłosek, należy dokładnie wysłuchać wymawianych przez dziecko samogłosek podczas badania artykulacji.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo wypowiada wszystkie samogłoski ustne i nosowe.
Próba E3 Obserwacja	Dziecko poprawnie wypowiada grupy spółgłosek. W wymowie nie występują przestawki głoskowe, reduplikacje, kontaminacje i inne nieprawidłowości.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Obserwujemy dziecko podczas całego badania, szczególnie w obszarze <i>B. Nadawanie mowy</i> .
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko prawidłowo wypowiada słowa i zdania.
Próba E4 Zadanie	Dziecko potrafi wykonać 3 ćwiczenia z zakresu pionizacji, symetrii i sprawności czubka języka.
Materiały	Brak.
Wykonanie	<p>Badający zwraca się do dziecka: Otwórz teraz buzię, trzymaj ją szeroko otwartą i pokaż mi, czy potrafisz dotknąć językiem wysoko (do podniebienia)? Badający, siedząc naprzeciwko, pokazuje dziecku, jak ma wykonać ćwiczenie.</p> <p>Następnie badający zwraca się do dziecka: Teraz, przy szeroko otwartej buzi, postaraj się przesunąć język z jednego kącika ust do drugiego. Badający pokazuje dziecku, jak ma wykonać ćwiczenie.</p> <p>A czy potrafisz szybko wypowiadać ly-ly-ly? Badający razem z dzieckiem wykonuje ćwiczenie.</p> <p>Każde ćwiczenie sprawdzające pionizację języka (dotykание podniebienia), symetrię języka (przesuwanie języka z jednego kącika ust do drugiego) i sprawność czubka języka (szybkie wymawianie głoski [l]) dziecko wykonuje po 6 razy.</p>
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wykona prawidłowo 6 razy 3 ćwiczenia .
Próba E5 Zadanie	Dziecko potrafi wykonać 2 ćwiczenia z zakresu napięcia i symetrii mięśnia okrężnego ust.
Materiały	Brak.
Wykonanie	<p>Badający zwraca się do dziecka: Teraz zagryź zęby i postaraj się wypowiedzieć najszerzej jak potrafisz głoskę [i] oraz wąziutko głoskę [u] (badający wypowiada z przesadną artykulacją samogłoski [i]-[u]).</p> <p>Następnie badający zwraca się do dziecka: Ostatnie ćwiczenie będzie polegało na przesuwaniu dzióbka raz w jedną, raz w drugą stronę (badający przesuwa ściśnięte wargi w prawo i lewo). Każde ćwiczenie sprawdzające napięcie i symetrię mięśnia okrężnego ust dziecko wykonuje po 6 razy.</p>
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko wykona prawidłowo 6 razy 2 ćwiczenia .
Próba E6 Obserwacja	Dziecko potrafi skupić uwagę podczas badania. Patrzy na te elementy ilustracji, o których czyta osoba badająca. Jest zainteresowane pytaniami. Podczas rozmowy utrzymuje kontakt wzrokowy.
Materiały	Brak.
Obserwacja	<p>Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. Szczególną uwagę zwraca na to, czy dziecko:</p> <ul style="list-style-type: none"> – śledzi wzrokiem elementy na ilustracji, – nie rozprasza się, nie rozgląda, nie przewraca kartek w książeczce podczas badania, – podczas rozmowy z dorosłym jest zwrócone twarzą do rozmówcy, utrzymuje kontakt wzrokowy.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko potrafi skupić uwagę i utrzymuje kontakt wzrokowy podczas rozmowy z dorosłym.
Poziom rozwoju	
Poziom prawidłowy (P): 6	
Poziom niski (N): 5-0	

F. Umiejętności pragmatyczno-społeczne

Próba F1 Zadanie	Dziecko potrafi zadać co najmniej 3 pytania na podstawie ilustracji <i>Na biwaku</i> .
Materiały	Ilustracja <i>Na biwaku</i> z książeczki.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Przyjrzyj się osobom na obrazku i pomyśl, czego możesz się od nich dowiedzieć. Jakie pytania chcesz im zadać? Badający czeka na pytania dziecka. Jeżeli dziecko nie podejmuje tematu, badający może zaproponować: Ja na przykład chcę się dowiedzieć, gdzie pracuje mama, więc mogę ją spytać – Gdzie pani pracuje?
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie zada co najmniej 3 pytania , ale nie powtarza pytania badającego.
Próba F2 Zadanie	Dziecko potrafi wyrazić 2 prośby i 2 rozkazy na podstawie ilustracji <i>Na biwaku</i> .
Materiały	Ilustracja <i>Na biwaku</i> z książeczki.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Zobacz, ta dziewczynka chciałaby się pobawić z chłopcem. Jak go o to poprosi? Badający pokazuje na ilustracji postać dziewczynki i czeka na reakcję dziecka. Następnie badający zwraca się do dziecka: A tu dziadek niesie misie. Jak dzieci poproszą dziadka o misie? Badający pokazuje na ilustracji dziadka i czeka na reakcję dziecka, a następnie zadaje kolejne pytania: Zobacz, chłopiec bawi się z psem, może przynieść psu patyk. Co do niego powie? A jak mamusia może dzieciom przyjść zjeść kielbaski, to co do nich powie?
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie wypowie 2 prośby i 2 rozkazy .
Próba F3 Zadanie	Dziecko wie, kiedy używamy zwrotów grzecznościowych (proszę, dziękuję, dzień dobry, do widzenia, przepraszam). Potrafi złożyć proste życzenia.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający zwraca się do dziecka: Proszę, wyjaśnij mi, kiedy mówisz komuś „dziękuję”? Badający czeka na odpowiedź dziecka. Następnie badający zadaje kolejne pytania: A kiedy mówisz „proszę”? A „dzień dobry”, „do widzenia”, „przepraszam”? Badający czeka na odpowiedź dziecka. Teraz postaraj się złożyć życzenia babci/dziadkowi lub komuś bliskiemu z okazji urodzin/imienin.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie wyjaśni stosowanie 5 zwrotów grzecznościowych i potrafi złożyć proste życzenia z zaznaczeniem odbiorcy życzeń i okazji.
Próba F4 Zadanie	Dziecko wie, jak należy zachować się w różnych sytuacjach, np. podczas składania zamówienia przez telefon i potrafi przeprowadzić 2 dialogi.
Materiały	Brak.
Wykonanie	<p>Badający improwizuje dialog przez telefon. W pierwszym dialogu badający jest osobą sprzedającą, a dziecko kupuje pizzę.</p> <p>B: (badający) Dzień dobry. Tu pizzeria „Bombola”. W czym mogę pomóc? Dz: (dziecko) Chciałam zamówić pizzę. B: Czy pizza ma być na cienkim, czy na grubym cieście? Dz: reakcja dziecka</p> <p>B: A jakie dodatki pani/pan sobie życzy? Dz: reakcja dziecka... (jeżeli dziecko nie wymienia dodatków, badający pyta: z keczupem, z serem itd.) B: Jaki sos sobie pani/pan życzy? Dz: reakcja dziecka.....</p> <p>B: Na jaki adres dostarczyć pizzę? Dz: reakcja dziecka.....</p> <p>B: Czy płaci pani/pan kartą, czy gotówką? Dz: reakcja dziecka.....</p> <p>B: Dziękuję za złożenie zamówienia. Będziemy za 15 minut. Do widzenia. Dz: reakcja dziecka.....</p> <p>ZAMIANA RÓL W drugim dialogu badający jest osobą kupującą, a dziecko sprzedaje pizzę.</p> <p>Dz: (dziecko) Dzień dobry! Tu pizzeria „Domingo”. Co chciałaby pani/chciałby pan zamówić? B: reakcja badającego..... Dz: Czy pizza ma być na grubym, czy cienkim cieście? B: reakcja badającego..... Dz: Czy ma być z keczupem, czy z sosem czosnkowym? B: reakcja badającego..... Dz: Na jaki adres dostarczyć pizzę? B: reakcja badającego..... Dz: Zapłaci pani/pan przy odbiorze kartą płatniczą czy gotówką? B: reakcja badającego..... Dz: Dziękuję i do widzenia! B: reakcja badającego.....</p>

	<u>UWAGA</u> : Powyższy dialog jest jedynie propozycją. Jeżeli dziecko udzieli innych odpowiedzi lub zada inne pytania, należy go dostosować do wypowiedzi dziecka.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli dziecko poprawnie przeprowadzi 2 dialogi . Zwracamy uwagę na to, czy dziecko użyło zwrotów grzecznościowych, czy potrafi naśladować pierwszy (prowadzony przez dorosłego) dialog, czy wypowiada się zdaniami rozwiniętymi. Zwracamy też uwagę na to, czy dziecko właściwie reaguje na pytania badającego, potrafi wymienić zamawiane składniki do pizzy oraz czy wprowadza nowe elementy do swojego dialogu. Nie zaliczamy dialogu, jeżeli dziecko w większości pytań posługuje się gestami, kiwnie głową w odpowiedzi na „tak” lub używa dźwięków „yhy”.
Próba F5 Obserwacja	Dziecko zachowuje się adekwatnie do sytuacji. Podczas rozmowy czeka na swoją kolej. Inaczej rozmawia z kolegami, inaczej z nauczycielką czy rodzicami, a jeszcze inaczej z osobami nieznanymi.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. Jeśli jest taka możliwość, obserwuje interakcję dziecka z innymi dziećmi w grupie przedszkolnej.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający zaobserwuje prawidłowe reakcje dziecka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
Próba F6 Obserwacja	Podczas rozmowy dziecko jest zwrócone twarzą do rozmówcy, mówi płynnie, swoje myśli wyraża także za pomocą mimiki i gestów.
Materiały	Brak.
Wykonanie	Badający obserwuje dziecko podczas całego badania. Jeśli jest taka możliwość, obserwuje interakcje dziecka z innymi dziećmi w grupie przedszkolnej.
Ocena	Próba jest zaliczona, jeżeli badający zaobserwuje prawidłowe zachowania dziecka podczas badania oraz w kontaktach społecznych z innymi dziećmi.
Poziom rozwoju	
Poziom wysoki (W): 6	Poziom prawidłowy (P): 5
	Poziom niski (N): 4-0